

Yrityskaupan hyväksyminen: Valmet Oyj / Neles Oyj

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ("KKV") on 20.1.2022 ilmoitettu järjestely, jossa Valmet Oyj ("Valmet") ja Neles Oyj ("Neles") sulautuvat (yhdessä jäljempänä "ilmoittajat" tai "osapuolet").

1 Yrityskaupan osapuolet

Valmet on maailmanlaajuisesti toimiva sellu-, paperi- ja energiateollisuuden teknologioiden, automaation ja palveluiden kehittäjä ja toimittaja. Valmetin teknologiatarjontaan kuuluvat sellutehtaat, pehmopaperi-, kartonki- ja paperintuotantolinjat sekä bioenergian tuotantoon kuuluvat voimalaitokset. Palvelut kattavat kaiken kunnossapidon ulkoistamisesta tehdas- ja laitosparrannuksiin sekä varaosiin. Valmetin automaatiotratkaisut vaihtelevat yksittäisistä mittauksista koko tehtaan kattaviin avaimet käteen -automaatioprojekteihin. Valmetin osakkeet on noteerattu Nasdaq Helsingin pörssilistalla.

Neles tarjoaa maailmanlaajuisesti virtauksensäätöratkaisuja ja -palveluita. Sen tuotteisiin kuuluvat venttiilit ja venttiiliautomaatioteknologiat. Yhtiön valmistustoiminta on pääosin Suomessa, Saksassa, Yhdysvalloissa, Kiinassa, Intiassa ja Etelä-Koreassa. Nelesin osakkeet on noteerattu Nasdaq Helsingin pörssilistalla.¹

2 Ilmoittajien näkemys relevanteista markkinoista

Neles suunnittelee, valmistaa ja jakelee venttiileitä sekä niiden toimilaitteita ja instrumentaatiotuotteita raskaan teollisuuden aloille. Neles tarjoaa myös varaosia ja huoltopalveluita pääasiassa omille venttiileilleen. Valmet taas tarjoaa paperi-² ja selluteollisuuden³ sekä voimantuotannon laitteita ja ratkaisuja sekä niihin liittyviä ylläpidon ja huollon palveluita⁴. Ilmoittajien mukaan osapuolten välillä on vertikaalinen yhteys, sillä Valmetin neljästä liiketoimintalinjasta kolme (sellu ja energia, paperi sekä palvelut) käyttää tuotannossaan venttiileitä, joita Neles tarjoaa. Ilmoittajien mukaan Valmetin automaatioliiketoiminta ei harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta integroi venttiilejä.

¹ Osapuolet ovat aikaisemmin olleet osa samaa Metso Oyj -yhtyrühmää. Vuonna 2013 silloisen Metso Oyj:n massa, paperi ja voimantuotanto -liiketoiminta osittaisjakautui perustettavalle yhtiölle Valmetille. Vuonna 2020 Metso Oyj:n Minerals-liiketoiminta osittaisjakautui toimivaan yhtiöön Outotec Oyj:hin. Osittaisjakautumisen jälkeen Metso Oyj:n nimeksi muutettiin Neles Oyj ja Outotec Oyj:n nimeksi Metso Outotec Oyj.

² Paperintuotantoon Valmet tarjoaa uusia kartonki-, pehmopaperi-, ja paperintuotantolinjoja, prosessiosastoja ja -laitteita sekä koneiden uudistuksia. Uusien laitteiden lisäksi vanhoihin laitteisiin voidaan tehdä uudistuksia ja parannuksia, jotta tuotantoa saadaan lisättyä ja laatua parannettua.

³ Selluntuotantoon Valmet toimittaa tuotantoa koskevia ratkaisuja kokonaisista prosesseista yksittäisiin keskeisiin tuotantokoneisiin ja -laitteisiin, joita käytetään kemiallisen ja mekaanisen sellun valmistuksessa. Valmet tarjoaa laitteita valmistusprosessin kaikkiin vaiheisiin.

⁴ Valmetin huolto sekä ylläpito toimittaa venttiileitä Valmetin laitteisiin. Valmet ei kuitenkaan ilmoittajien mukaan kilpaille Nelesin kanssa huoltotöistä, koska Valmetin henkilöstö ei toteuta huolto- tai korjaustoimenpiteitä venttiileille. Venttiilit alihankitaan tarvittaessa esimerkiksi Nelekseltä.

KKV on tarkastellut yrityskaupan vertikaalisia kilpailuvaikutuksia ensisijaisesti ilmoittajien esittämän markkinamäärittelyn mukaisesti huomioiden myös vaihtoehtoiset relevanttien markkinoiden määrittelytavat.⁵ Osapuolten vertikaalisen suhteen tarkastelemiseksi on jäljempänä keskitytty erityisesti sellun- ja paperintuotantoon tarjottuihin hyödykkeisiin.⁶ KKV on yrityskaupan kilpailuvaikutusten tarkastelussaan ottanut huomioon myös Valmetin tarjoamien prosessiteollisuuden automaatiojärjestelmien yhteyden Neleksen tarjoamien venttiilien kanssa.⁷ Markkinamäärittely on kuitenkin voitu jättää asiassa avoimeksi, koska yrityskaupan ei ole jäljempänä ilmenevin perustein katsottu olennaisesti estävän tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla.

Venttiilit – vertikaalisen suhteen ylämarkkinat

Ilmoittajien mukaan venttiilit ovat mekaanisia tai sähkömekaanisia laitteita, jotka kontrolloivat, ohjaavat ja säätelevät nesteiden painetta ja virtausta avaamalla, estämällä tai sulkemalla nesteen kulkua. Venttiilejä hyödynnetään myös virtausohjaimina putkistoissa, joiden kautta kuljetetaan kaasuja, nesteitä ja puolikiinteitä aineita. Toimilaitteet ovat laitteita, joita käytetään venttiilin liikuttamiseen ja ohjaamiseen ohjaussignaalin seurauksena. Venttiili-instrumentaatiotuotteet taas ovat venttiilin toimilaitteisiin asennettuja laitteita, jotka ohjaavat venttiilin asentoa, mittaavat tai rajoittavat venttiilin toiminnan eri osia, ja ilmoittavat venttiilin tilan tai sijainnin etävalvontaa varten.

Ilmoittajat katsovat, että yrityskaupan kilpailuvaikutuksia tulisi tarkastella kaikki venttiilit kattavalla kokonaismarkkinalla⁸, johon on sisällytetty myös toimilaitteet ja instrumentaatiotuotteet.⁹ Venttiileitä voitaisiin teoriassa erottaa toisistaan toiminnan (esim. eristys-, säätö- ja turvaventtiilit), muodon (esim. pallo- ja perhosventtiilit), käyttömuodon (esim. hätäsulku- ja manuaalinen) tai koon mukaan. Ilmoittajat eivät pidä kyseisenlaisia segmentointeja perusteltuina, mutta ovat kuitenkin toimittaneet joitain markkinatietoja venttiilin toiminnan perusteella segmentoituna säätö- ja eristysventtiileihin.¹⁰

⁵ Neles on vuonna 2021 hankkinut suomalaisen Flowrox-tekniikkayhtiön venttiili- ja pumppuliiketoiminnot. Kaupan myötä Valmetin ja Neleksen välille syntyi horisontaalinen päällekkäisyys teollisuuspumppujen markkinalla. Teollisuuspumppuja ei ole käsitelty jäljempänä tarkemmin, sillä ilmoittajien toimittamien tietojen perusteella osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus jää alle [0–5] %:iin relevanttien markkinoiden tarkastelutavasta riippumatta. Viraston selvityksissä ei ilmennyt viitteitä yrityskaupan haitallista horisontaalisista vaikutuksista.

⁶ Valmetin pääasiallinen toimiala on sellu- ja paperiteollisuus. Neleksen kokonaismyynneistä [20–30] % kertyy paperi- ja selluteollisuuden loppuratkaisuissa käytettävistä venttiileistä.

⁷ Valmet toimittaa automaatiotratkaisuja sellu-, paperi- ja kartonki-, pehmopaperi-, energia- sekä meriteollisuuden tarpeisiin. Sen tuotteita ovat automaatio- ja laadunhallintajärjestelmät, analysaattorit ja mittalaitteet sekä teollisen internetin ratkaisut. Ilmoittajien mukaan automaatiojärjestelmä asennetaan tyypillisesti yhdeksi integroiduksi järjestelmäksi, joka on yhdistetty kaikkiin tehtaan eri osiin ja jolla hallitaan tätä kokonaisuutta. Automaatiojärjestelmät koostuvat hajautetuista ohjauksjärjestelmistä, laadunvalvontajärjestelmistä, analysaattoreista ja mittauslaitteistoista, joiden ensisijaisena tarkoituksena on koordinoida kaikkia tehtaan laitteita, ml. venttiilejä, keräämällä ja käsittelemällä laitteiden tuottamaa tietoa.

⁸ Kokonaismarkkina sisältää myös hygieeniset venttiilit ja saniteettiventtiilit, joita Neles ei valmista lainkaan.

⁹ Valmetin toimilaitte- ja instrumentaatiotuotteiden itsenäiset ostot tehtiin vuonna 2020 Nelekseltä. Kyseiset tuotteet myydäänkin yleensä osana venttiileitä.

¹⁰ Säätöventtiilit ovat venttiilejä, joita käytetään säätämään virtauksen, paineen, lämpötilan ja nestetason kaltaisia olosuhteita avaamalla tai sulkemalla kokonaan tai osittain ohjaimista saatujen signaalien perusteella. Eristysventtiilit

Markkinaa ei ilmoittajien mukaan ole myöskään perusteltua segmentoida loppukäyttötoimialan perusteella esimerkiksi siten, että paperin- ja selluntuotannon venttiilit muodostaisivat oman relevantin tuotemarkkinan. Asiakkaan näkökulmasta sama venttiili tai samanlainen venttiiliratkaisu on käytettävissä usealla eri toimialalla. Paperin- ja selluntuotannon venttiileiltä vaadittavat ominaisuudet eivät juurikaan poikkea muissa raskaan teollisuuden segmenteissä venttiileiltä vaadittavista ominaisuuksista. Venttiilit tai niiden ympärille suunnitellut ratkaisut eivät ole myöskään toimialakohtaisia, eivätkä globaalit venttiilivalmistajat suunnittele tuotteitaan tietyn teollisuudenalan tai sovelluksen tarpeita silmällä pitäen.

Osapuolet katsovat, että venttiilien relevantti maantieteellinen markkina on maailmanlaajuinen. Venttiilitoimittajilla on yleensä tuotantolaitoksia ja myyntitoimipisteitä maailmanlaajuisesti. Toimittajat valmistavat venttiilejä keskitetyissä tehtaissa, joista venttiilit kuljetetaan alueellisiin jakelukeskuksiin ympäri maailmaa. Joka tapauksessa markkinoita tulee tarkastella vähintäänkin Euroopan, ml. Venäjä ja Turkki, laajuisina. Vaikka EU:n tasolla on venttiileitä koskevaa sääntelyä, ovat markkinatoimijat Euroopassa ja sen maantieteellisessä läheisyydessä sijaitsevassa Turkissa ja Venäjällä käytännössä samat ja kilpailuolosuhteet muutoinkin riittävän yhtenäiset.

Paperin-, sellun-, ja voimantuotannon ratkaisut ja laitteet – vertikaalisen suhteen alamarkkinat

Ilmoittajien mukaan Euroopan komissio on aiemmissa paperi- ja sellukoneita koskevissa päätöksissään katsonut muun muassa, että koneet voidaan jakaa uusia tuotantolinjoja koskeviin markkinoihin ja uudistuksia koskeviin markkinoihin.¹¹ Komissio on myös tarkastellut erikseen yleistä huoltoa ja erikoishuoltoa.¹² Relevanttien maantieteellisten markkinoiden osalta komissio on ilmoittajien mukaan katsonut, että ne ovat joko maailmanlaajuiset tai vähintään ETA:n laajuiset.¹³

Ilmoittajat eivät pidä tuotemarkkinoiden alasegmentointeja tarpeellisina vaan katsovat, että asiassa on riittävää tarkastella eri toimialoille tarjottuja ratkaisuja ja laitteita kokonaisuuksina. Asiakkaiden huoltotarpeet voimantuotannossa vastaavat pitkälti sellun- ja paperintuotannon asiakkaiden tarpeita ja näin ollen ilmoittajat katsovat perustelluksi tarkastella yhteisesti paperin-, sellun- ja voimantuotannon ylläpito- ja huoltopalveluita. Osapuolet katsovat, että markkinat ovat maailmanlaajuiset.

3 Yrityskaupan kilpailuvaikutukset

Ilmoittajien mukaan yrityskauppa ei johda vertikaalisiin kilpailuongelmiin. Sulautuneella yrityksellä ei tule olemaan kykyä tai kannustinta toteuttaa tuotantohyödyke- tai kysyntämarkkinoiden poissulkemisstrategiaa. Ilmoittajat eivät

tai on-off-venttiilit sulkevat tai käynnistävät virtauksen, mutta eivät pysty hallitsemaan virtausta avaamalla tai sulkeamalla sitä osittain.

¹¹ Ilmoittajat viittaavat asioihin M.4092 *Andritz/Küstern*, M.4187 *Metso / Aker Kvaerner* ja M.1930 *Ahlström / Andritz*.

¹² Yleiset huollot (esim. puhdistus, pienempien vakio-osien korvaaminen) eivät edellytä laitekohtaista tietämystä, kun taas erikoishuollon voi tehdä vain alkuperäisen laitteen toimittaja tai muu valmistaja, jolla on riittävä osaaminen kyseisestä teknologiasta. Ilmoittajat viittaavat asiaan M.1489 *YIT/Valmet/Rauma*.

¹³ Ilmoittajat viittaavat asioihin M.4092 *Andritz/Küstern* ja M.4187 *Metso / Aker Kvaerner*.

tästä johtuen ole kuvanneet tarkemmin osapuolten vertikaalisesta integraatiosta seuraavia tehokkuusetuja.

Ilmoittajien mukaan venttiilimarkkinat ovat erittäin fragmentoituneet ja kilpailut ja Neleksen markkinaosuus rajallinen. Ilmoittajien arvion mukaan Neleksen osuus raskaassa teollisuudessa käytettyjä venttiileitä tarkasteltaessa oli vuonna 2020 maailmanlaajuisesti ja ETA-alueella alle [0–5] %. Sellu- ja paperiteollisuuden venttiileissä Neleksen markkinaosuus jää Suomessa alle [30–40] %.¹⁴ ¹⁵ Ilmoittajien mukaan Valmet kohtaa laitemarkkinoilla sulautumisen jälkeen kovaa kilpailua monien suurten ja pienempien toimittajien taholta. Valmetin maailmanlaajuinen markkinaosuus on ilmoittajien mukaan maltillinen, noin [20–30] % selluntuotannon ja [30–40] % paperintuotannon laitteissa. ETA-alueella Valmetin osuus selluntuotannon laitteissa on [40–50] % ja paperintuotannossa [50–60] %.¹⁶ Automaatiojärjestelmissä Valmetin globaali markkinaosuus kaikki toimialat kattavalla kokonaismarkkinalla on alle [0–5] %, EMEA-alueella noin [0–5] %, ja sellu- ja paperiteollisuudessa noin [10–20] %.¹⁷

Ilmoittajien mukaan sellu- ja paperiteollisuudessa loppukäyttäjät hankkivat suuren osan venttiileistä suoraan venttiilitoimittajilta.¹⁸ Valmet sen sijaan hankkii venttiilejä venttiilivalmistajilta vain harvoin.¹⁹ Ilmoittajien mukaan venttiileitä hankkivilla asiakkaila on useita vaihtoehtoisia toimittajia, ja toimittajan vaihtaminen on suhteellisen helppoa. Venttiilit muodostavat myös vain vähäisen osan jatkojalostustuotteiden kokonaiskustannuksista. Lisäksi ilmoittajien mukaan loppuasiakkaila on huomattavaa ostajavoimaa.

Sulautuminen ei ilmoittajien mukaan johda myöskään sensitiivisten tietojen vaihtumiseen osapuolten välillä. Toimittaessaan ja huoltaessaan venttiileitä Neles ei saa sensitiivistä tietoa laitteistojen toimittajien ratkaisusta vaan ainoastaan tiedot, joita se tarvitsee omaan toimitukseensa, kuten painetta ja lämpötilaa sekä vastaavia parametrejä koskevat tekniset vaatimukset. Sensitiivisiä tietoja suojaavat joka tapauksessa sekä immateriaalioikeudet että

14

¹⁴ Ilmoittajien arvion mukaan Neleksen merkittävimmät kilpailijat venttiilien ETA-alueen kokonaismarkkinalla olivat vuonna 2020 Emerson Electric Co. ([0–5] %), IMI Critical Engineering Plc ([0–5] %), Samson Group AG ([0–5] %), Flowserve Corporation ([0–5] %) ja KSB AG ([0–5] %). Paperin- ja selluntuotannon venttiilien markkinasegmentissä ovat läsnä muun muassa Neleksen suurimmat globaalit kilpailijat Emerson ja Flowserve. Ilmoittajien mukaan Suomessa Flowservein tuotteita jakelee Tecalemit Flow ja Emersonin tuotteita jakelee puolestaan Askalon. Myös Samson Group ja Somas Instrument AB toimivat tällä segmentillä.

¹⁵ Ilmoittajat arvioivat Valmetin merkittävimpien kilpailijoiden ETA-alueella vuonna 2020 olleen paperintuotantosegmentissä Voith GmbH & Co. KGaA ([30–40] %), Bellmer GmbH ([5–10] %), A.Celli Paper S.p.A. ([0–5] %), Andritz AG ([0–5] %) ja Recard Spa ([0–5] %) ja selluntuotantosegmentissä Andritz AG ([30–40] %), Raumaster Oy ([0–5] %), FMW Förderanlagen GmbH ([0–5] %), LDX Europe SL/Lundberg ([0–5] %) sekä HPD, a Veolia Water Technologies company ([0–5] %).

¹⁷ Ilmoittajien mukaan sellu- ja paperiteollisuuden selvästi suurimmat automaatiojärjestelmien toimittajat globaalisti ovat ABB (30–40 %) ja Honeywell (20–30 %).

¹⁸ Ilmoittajien parhaan arvion mukaan esimerkiksi noin 75–80 %:ssa uusien toimilaitosten rakentamiseen tähtävistä hankkeista loppukäyttäjät hankkii venttiilit suoraan venttiilivalmistajalta. Myös mahdolliset varaosat ja huoltotoiminnassa tarvittavat venttiilit myydään lähes poikkeuksetta suoraan loppukäyttäjille laitoksen koko elinkaaren ajan.

¹⁹ Valmetin globaalisti hankkimista sellu- ja paperiteollisuuden venttiileistä ostot Nelekselfä vastasivat vuonna 2020 noin ■■■ % . Neleksen sellu- ja paperiteollisuuden venttiilien myynneistä noin ■■■ % suuntautui Valmetille.

raskaassa prosessiteollisuudessa tavalliset salassapitositoumukset, joita vaaditaan, koska huoltoa ja ylläpitoa toimittaa usein eri yritys kuin alkuperäinen toimittaja.

Virasto on kuullut osapuolten kansallisia ja kansainvälisiä asiakkaita, kilpailijoita ja tavarantoimittajia. Viraston markkinakuulemiseen saatu lausuntopalaute oli pääosin neutraalia. Eräs lausunnonantaja kuitenkin esitti, että yrityskauppa tulisi johtamaan keskittymän kilpailijoiden poissuljentaan ja aiheuttaisi tämän myötä merkittävää haittaa myös sellu- ja paperiteollisuuden loppuasiakkaille. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan Neleksen markkina-asema sellu- ja paperiteollisuuden venttiileissä on ilmoittajien esittämää merkittävämpi. Poissuljennan haitallisia vaikutuksia vahvistaisi lausunnonantajan mukaan se, että keskittymä saisi vertikaalisen integraation seurauksena haltuunsa Neleksen venttiiliasiakkaiden kaupallisesti arkaluontoisia tietoja.

KKV:n arvion mukaan yrityskauppa ei kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla olennaisesti estä tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. KKV on tarkastelussaan keskittynyt arvioimaan yrityskaupan ei-horisontaalisia vaikutuksia huomioiden erityisesti järjestelyn mahdolliset vaikutukset tuotantoketjun loppuasiakkaille.²⁰ KKV:n selvityksissä ei tullut esiin viitteitä keskittymän kyvystä tai kannustimesta sulkea markkinoita yrityskaupan jälkeen. Selvityksissä ei myöskään tullut esiin viitteitä sellaisesta kilpailijoiden kaupallisesti arkaluonteisten tietojen välittämisestä keskittymälle, mikä olisi omiaan estämään kilpailua. Virasto on arvioissaan kiinnittänyt huomiota erityisesti loppuasiakkaiden rooliin venttiilien hankinnassa sekä Valmetin laitemarkkinan markkinaosuuttaan rajallisempaan asemaan venttiilien hankkijana ja huoltajana.²¹ KKV:n kuulemat vertikaalisen suhteen loppuasiakkaat ja osapuolten kilpailijat yhtä toimijaa lukuun ottamatta eivät myöskään nähneet yrityskaupassa kilpailuhuolia.

4 Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyy yrityskaupan, jossa Valmet Oyj ja Neles Oyj sulautuvat.

5 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

6 Muutoksenhaku

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailulain 49 a §:n mukaan siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

²⁰ Euroopan komission suuntaviivat ei-horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2008/C 265/07), kohta 16.

²¹ KKV on muiden selvitystensä ohella käynyt läpi laajasti osapuolten sisäistä materiaalia, eikä kyseisessä aineistossa ollut viitteitä poissuljentaan tähtäävästä strategiasta.

7 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa johtava asiantuntija Lauri Kirkkola, puhelin 029 505 3073, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Ylijohtaja Timo Mattila

Johtava asiantuntija Lauri Kirkkola